

Opstalsbeam

Fryske frijheid

In Fryske myte Symboal fan de frijheid

De Opstalsbeam (ek: 'Upstal[s]beam') is in midsiuwsk gearkomsteplak yn 'e omkriten fan Rahe. Hjoed-de-dei falt dat plak ûnder de gemeente Aurich. Foar de Fryske kuststreek hat de Opstalsbeam grutte histoaryske en symboalyske betsjutting. It is in unyk symboal fan de Fryske frijheid.

*'Opstal' betsjut
ôffrede stik lân.
Mei 'beam'
wurdt hjirre in
peal of slach-
boom bedoeld.
Opstalsbeam yn
ingere sin is in
mienskiplik brûkt
stik greidlân.*

RÛTEBESKRIUWING ÚT DE RJOCHTING GRINS (NL) WEI:

Folgie de A 7 (NL), dêrnei de Dútske autodyk A 31 oant de ôfslach 'Riepe'.
Folgie no de L 1 (Friesenstraße) rjochting Aurich oant Rahe (likernôch 12 km).

It Totius-Frisiae-sigel fan it Opstalsbeambûn út 1338

IMPRESSUM

Utjouwer:
Ostfriesische Landschaft
as eigener fan de Opstalsbeam
- Kulturagentur -
Georgswall 1-5, 26603 Aurich
Tel.: 04941 – 17 99 - 57
E-post: kultur@ostfriesischelandschaft.de
www.ostfriesischelandschaft.de

Mei tank oan de Fryske Rie en de provinsje Fryslân foar harren finansjele bydrage om de Frysktalige edysje mooglik te meitsjen. Oersetting yn it Frysk: dr. Oebele Vries; einredaksje: drs. Sytze T. Hiemstra

Redaksje: Katrin Rodrian
Ynhâld en tekst: Hanke Tammen
Advys: dr. Oebele Vries,
Fryske Akademy, Ljouwert
Advys en stipe:
Dörpverein Rahe e.V.
Subsidiearre troch: Stadt Aurich
Foarmjouwing: BeBold, Aurich 2015
Druk: Druckerei Meyer, Aurich

provinsje fryslân
provincie fryslân

List fan ôfbyldings: Side 1: Opstalsbeam-monumint, foto: Sabine Gronewold, 2007 © Stadt Aurich; logo fan de Ostfriesische Landschaft © Ostfriesische Landschaft. Side 2: millefori-pearle út de grêfheuvel fan de Opstalsbeam, foto: Gerhard Kronsweide, 2012 © Ostfriesische Landschaft; swurd fûn by de Opstalsbeam, foto: Peter Marx © Historisches Museum Aurich; replika fan it Opstalsbeamswurd fan Bernhard Nitz, Bockhorn 2003, foto: Peter Marx; kaart fan de Sân Fryske Seelannen; foto: Gerhard Kronsweide © Ostfriesische Landschaft; keunstynstallaasje 'Fryske frijheid' fan Monika Kühling, 2003 (no oanbrocht yn Klosterstätte Ihlow); foto: Sabine Gronewold, 2007 © Ostfriesische Landschaft. Side 3: Wapen fan de Ostfriesische Landschaft; Grutfrysk kongres 1955 by de Opstalsbeam, foto: Bildarchiv Ostfriesische Landschaft, 1955; ûndertekening fan de oarkonde by de Opstalsbeam, foto: Brigitte Weber, 2009 © Kulturamt Aurich (fan lofts nei rjochts: Rika Pot, boargemaster fan Appingedam, Antje Harms, loko-boargemaster fan Auerk (Aurich), Jochen Schmidt, loko-boargemaster fan Auwerk (Aurich), Helmut Collmann, foarsitter Ostfriesische Landschaft, Henk Dijkstra, waarnimmend foarsitter gemeenteried Appingedam, Gerda Klug, haad Kulturamt Aurich); buorbrieff, foto: Bildarchiv Ostfriesische Landschaft. Side 4: Autodykboerd en stikker 'Ostfriesland – Friesische Freiheit', grafyske foarmjouwing: BeBold 2007 © Ostfriesische Landschaft. Side 5: Opstalsbeam-gravure fan C.B. Meyer 1796 yn Johann Conrad Frese, "Ostfries- und Harlingerland nach geographischen, topographischen, physischen und geschichtlichen Verhältnissen", diel 1, Aurich 1796; Opstalsbeamsigel © Centre historique des Archives Nationales, Parys. Side 6: Lânkaart: Lisa Wolters-Schaer, Atelier LWS Mediengestaltung, Aurich.

OSTFRIESISCHE
LANDSCHAFT

8ste – 9de iuw

Hoe't alles begûn is

De Opstalsbeam is ferneamd wurden troch de Fryske frijheid. Ut argeologyske fynsten docht lykwols bliken dat it plak folle âlder is as de Fryske frijheid. De gearkomsten fan de frije Friezen út de folle Midsiuwen waarden nammentlik holden op in grêfhichte fan in foarname famylje, dy't út de lette 8ste en 9de iuw datearret.

Yn de grêfheuvel hawwe argeologen ûnder oaren in swurd en in saneamde millefiori-glêspearel út it Midden-Easten fûn. Dy fynsten – op it stuit útstald yn it Histoarysk Museum yn Auerk (Aurich) – litte sjen dat de Friezen al yn de iere Midsiuwen hannelskontakten mei fiere lannen ûnderholden hawwe.

11te – 14de iuw

De Fryske frijheid yn de Midsiuwen

De Fryske frijheid wurdt noch altiten sjoen as in wol hiel bysûnder skaaimerke fan East-Fryslân. Yn de Midsiuwen (11te-14de iuw) hat him dêr in maatskippijfoarm ûntwikkele dy't ôfwiek fan dy yn it oars almeast feodale Europa. Hjirre bestie in bûn fan frije lânsgemeenten út de Fryske kuststreek. Fertsjintwurdigers dêrfan, dy't frij keazen waarden, kamen yn 'e regel op 'e tiisdei nei Pinkster (letter waard dat de "Oll' Mai") by de Opstalsbeam gear om op te kommen foar frijheid en rjocht foar alle Friezen.

Wapenskyld fan de Ostfriesische Landschaft út 1678

1464

De East-Fryske

stannefertsjintwurdiging sûnt 1464

De 'Ostfriesische Landschaft' is de rjochtsopfolger fan de East-Fryske stannefertsjintwurdiging. As sadanich represintearret dy ynstelling it idee fan de Fryske frijheid as by útstek it kultureel symboal fan East-Fryslân. De Ostfriesische Landschaft hat yn 1678 in wapen krige, dêr't in Fries yn wapenûtris by de Opstalsbeam op ôfbylde is.

16de – 18de iuw

De bliuwende betsjutting fan it plak

Ek nei't der in ein kommen wie oan de Fryske frijheid, is de Opstalsbeam, no al hast 700 jier, by de minsken yn it ûnthâld bleaun as in plak stiifol symbolyk. De striid tusken de fertsjintwurdigers fan de East-Fryske stannen en de greven fan East-Fryslân hie ta gefolch dat dit plak sûnt de 16de iuw ferhearlike waard en dat de Fryske frijheid suver ta in myte útgroeide.

21ste iuw

In regio fersterket syn identiteit

Sûnt 2009 attindearje buorden oan de autodiken A 28 by Filsum en A 31 by Neermoor jin op 'e Fryske frijheid as unyk ferskynsel. Printkaarten, magneten en plakplaatsjes mei dat histoarysk symboal hawwe ûnderwilens har paad oer de hiele wrâld fûn.

Mare Frisicum

Grutfrysk kongres nei de oarloch: gearkomste yn 1955 mei "Oll' Mai" by de Opstalsbeam.

1240

"De stam fan de Friezen is nei bûten ta frij, oan gjin oare hear ûnderwurpen"

Boppesteande oanhaal út 1240 jout it bysûndere fan de Fryske frijheid oan: gjin ferplichting om op te kommen foar kriichstsjinst, rjocht op eigendom, politike meisizzenskip en persoanlike frijheid.

Keunstynstallaasje 'Fryske frijheid' fan Monika Kühling, 2003

1327

Plak fan identiteit oer de grinzen hinne

Yn 1327 waard it stedsrjocht fan Appingedaam (Appingedam, no yn Nederlân) by de Opstalsbeam befêstige yn it saneamde 'buorbrief'. Omreden dêrfan binne Auerk (Aurich) en Appingedam (Appingedam) hjoeddeis partnerstêden.

Yn 2009 waard de stêdebân op 'en nij bekrêftige mei it ûndertekenen fan in nije oarkonde op grûn fan it buorbrief út 1327 (rjochts) troch de boargemaster fan Appingedam (Appingedam), frou Rika Pot, en de loko-boargemaster fan Auerk (Aurich), frou Antje Harms.

1833

It monumint op 'e grêfhichte

Yn 1833 rjochte de Ostfriesische Landschaft op 'e midsiuwske grêfheuvel in piramidefoarmich Opstalsbeam-monumint op.

1894

Goed 60 jier letter, yn 1894, waard op de piramide de folgjende tekst oanbrocht: "Op-rjochte yn it jier 1833 troch de stannefertsjintwurdiging fan East-Fryslân op it gearkomsteplak fan har foarfaars, de Opstalsbeam".

20ste iuw

Plak dat gjin 'Thingstätte' west hat

De nasjonaalsosjalisten wiene fan doel om fan de Opstalsbeam in Germaansk kultusplak te meitsjen, dêr't folkske plechtichheden en demonstraasjes holden wurde koene. Safer is it lykwols net kommen, om't de Ostfriesische Landschaft as eigener fan it terrein dy plannen keare koe.